

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 kwietnia 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że V. O. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresie od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku oraz określił miesięczne podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ze zgromadzonych w systemie informatycznym dokumentów wynika, że płatnik składek (...) Sp. z o.o. w okresie od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku zgłosił V. O. z tytułu wykonywania umowy zlecenia do ubezpieczenia zdrowotnego oraz złożył dokumenty rozliczeniowe, w których obliczył i rozliczył składki na ubezpieczenie zdrowotne. Ponadto ustalono, że od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku V. O. nie posiadał innego tytułu do ubezpieczeń społecznych i tym samym powinien podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W ocenie organu rentowego brak było także podstaw do uznania, że pobyt ubezpieczonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego oraz że ubezpieczony nie ma zamiaru stałego pobytu, co mogłoby uzasadniać zgłoszenie cudzoziemca jedynie do ubezpieczenia zdrowotnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył jednocześnie, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy jest przychód faktycznie otrzymany lub postawiony do jego dyspozycji, a nie wynikający z umowy.

(decyzja – k. 23-29 załączonych do sprawy akt organu rentowego, postanowienie o sprostowaniu – k. 25-25 verte)

Odwołanie od w/w decyzji złożył pełnomocnik (...) Sp. z o.o. wnosząc o zwrot akt pozwanemu w celu uzupełnienia materiału dowodowego, a na wypadek nie uwzględnienia tego wniosku o zmianę decyzji poprzez uznanie, że ubezpieczony jako wykonujący pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, a nadto o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego i kosztów postępowania według norm przepisanych. Zaskarżonej decyzji zarzucono naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych polegającą na wadliwym stanowisku, że przepis ten wyłącza z obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu jedynie obywateli państw obcych, których pobyt nie ma charakteru stałego i którzy są jednocześnie zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i misjach międzynarodowych. W uzasadnieniu wskazano, że płatnik składek, w sprawie o sygn. akt III AUa 1342/20 uzyskał korzystny wyrok określający, iż nie ma obowiązku odprowadzania składek z ubezpieczenia społecznego, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych w przypadku obecnie oraz w przyszłości zatrudnianych cudzoziemców, ponieważ zatrudnienie cudzoziemców następuje na pobyt czasowy, niemający charakteru stałego, a zatrudnieni cudzoziemcy nie posiadają kart stałego pobytu.

(odwołanie – k. 3-5 verte)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(odповідь na odwołanie - k.20-24 verte)

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 9 sierpnia 2023 roku Sąd ustanowił dla ubezpieczonego kuratora jako dla osoby nieznanej z miejsca pobytu.

(postanowienie wydane na rozprawie w dniu 9 sierpnia 2023 roku e-protokół (...):00:48-00:01:05 – płyta CD – k. 42)

Na rozprawie w dniu 6 listopada 2023 roku pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami, pełnomocnik wnioskodawcy i kurator dla ubezpieczonego nie stawili się zawiadomieni o terminie prawidłowo.

(rozprawa z dnia 6 listopada 2023 roku e - protokół (...):00:14 – 00:01:02 – płyta CD – k. 65)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Przedmiotem przeważającej działalności płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. jest działalność agencji pracy tymczasowej. Płatnik składek zatrudnia cudzoziemców na podstawie umów zlecenia i zgłasza ich z tego tytułu do ubezpieczenia.

(okoliczność bezsporna)

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jako zleceniodawca, zawarła z ubezpieczonym V. O. (obywatелеm U. (...)), jako zleceniobiorcą, pisemną umowę zlecenia.

(okoliczność bezsporna)

W okresie od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku płatnik składek (...) Sp. z o.o. zgłosił V. O., z tytułu wykonywania umowy zlecenia, do ubezpieczenia zdrowotnego.

(okoliczność bezsporna)

Płatnik wykazał i rozliczył składkę na ubezpieczenie zdrowotne od miesięcznych podstaw ich wymiaru w wysokości za: 10/2019 r. – 0,00 zł; 11/2019 r. – 2587,20 zł; 12/2019 r. – 2616,60 zł oraz po ustaniu tytułu ubezpieczenia za 01/2020 r. – 1793,40 zł.

(okoliczność bezsporna)

Od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku V. O. nie posiadał innego tytułu do ubezpieczeń społecznych, który zwalniałby z obowiązku podlegania ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem składek.

(okoliczność bezsporna)

W okresie objętym skarżoną decyzją, ubezpieczony przebywał na terytorium Polski i wykonywał umowę zawartą z płatnikiem. V. O. w okresie od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku nie przekraczał granic Polski.

(informacja z P. Straży Granicznej w Ł. - k. 36 verte)

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2021 r. w sprawie III AUa 774/20 Sąd Apelacyjny w Łodzi na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2019 r. VIII U 2203/18 zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego i uznał za prawidłowe stanowisko przedstawione we wniosku (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., że nie podlegają ubezpieczeniom, społecznym cudzoziemcy z U. (...), Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Republiki Białorusi, Uzbekistanu, Republiki Azerbejdżanu, Republiki Armenii, Federacji Rosyjskiej, Republiki Tadżykistanu, Republiki Kazachstanu, Federalnej Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Bangladeszu, których pobyt w Polsce ma charakter tymczasowy tj. nie ma charakteru stałego, a z którymi wnioskodawca zawarł lub będzie zawierał umowy zlecenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

(okoliczność bezsporna)

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od ww. wyroku.

(okoliczność bezsporna)

Wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2023 roku Sąd Najwyższy (w sprawie I (...) 60/22) uchylił powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi i oddalił apelację odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2019 roku.

(okoliczność bezsporna)

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2021 roku w sprawie III AUa 1342/20 Sąd Apelacyjny w Łodzi na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18 marca 2020 r. VIII U 4108/19 zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego i uznał za prawidłowe stanowisko przedstawione we wniosku (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł., że nie podlegają ubezpieczeniom, społecznym cudzoziemcy z U. (...), Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Republiki Białorusi, Uzbekistanu, Republiki Azerbejdżanu, Republiki Armenii, Federacji Rosyjskiej, Republiki Tadżykistanu, Republiki Kazachstanu, Federalnej Demokratycznej Republiki Nepalu, Ludowej Republiki Bangladeszu, których pobyt w Polsce ma charakter tymczasowy tj. nie ma charakteru stałego, a z którymi wnioskodawca zawarł lub będzie zawierał umowy zlecenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

(okoliczność bezsporna)

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2023 roku Sąd Najwyższy (w sprawie I (...) 31/22) uchylił powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi i oddalił apelację odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18 marca 2020 roku.

(okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jego podstawie ustaleń odwołanie nie jest zasadne i jako takie podlega oddaleniu. Podnieść należy, że stan faktyczny w sprawie jest między stronami niesporny natomiast przedmiotem sporu jest kwestia prawna dotycząca podlegania ubezpieczeniom społecznym cudzoziemców wykonujących zatrudnienie na terytorium Polski, których pobyt nie ma charakteru stałego.

Na wstępie należy podnieść, że brak było podstaw do zwrotu akt organowi rentowemu na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. Trzeba przypomnieć, że Sąd ubezpieczeń społecznych może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego. Wskazuje się także, że możliwość przekazania sprawy do rozpoznania organowi rentowemu przez sąd pierwszej instancji została ograniczona tylko do dwóch sytuacji, przewidzianych w art. 467 § 4 k.p.c. oraz art. 47714 § 4 k.p.c.; poza tym sąd pierwszej instancji obowiązany jest rozstrzygnąć sprawę merytorycznie (tak wyrok SA w Szczecinie z 9.02.2022 r., III AUa 439/21). Na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. z całą pewnością nie mogą być uzupełnione te wady, które decyzję organu rentowego dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania, a więc gdy decyzja taka została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. W takich przypadkach decyzja jest bowiem bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) i nie wywołuje skutków prawnych (konceptja tzw. bezwzględnej nieważności decyzji administracyjnej) (zob. postanowienie SN z 27.01.2021 r., II UZ 25/20).

Nie dostrzegając wyżej wskazanych wad w zaskarżonej decyzji, Sąd przystąpił do merytorycznego rozpoznania sprawy.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1230 ze zm., dalej ustawa systemowa), osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy

agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej „zleceniobiorcami”, oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4. Zleceniobiorcy podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu (art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). Zleceniobiorcy objęci obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi ubezpieczeniom chorobowemu podlegają dobrowolnie na swój wniosek (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej). Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają zleceniobiorcy od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy (art. 13 pkt 2 ustawy systemowej).

Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązkiem płatnika składek – z mocy art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 1 ustawy systemowej – jest obliczanie, rozliczanie i opłacanie należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy oraz przysyłanie w wyznaczonym terminie deklaracji rozliczeniowych, imiennych raportów miesięcznych oraz opłacanie składek za dany miesiąc. Płatnik składek jest zobowiązany do zgłoszenia w terminie 7 dni zleceniobiorcy do ubezpieczeń społecznych od daty powstania obowiązku ubezpieczenia oraz do zgłoszenia wyrejestrowania od dnia wygaśnięcia tytułu do ubezpieczeń społecznych (art. 36 ust.1, ust. 2, ust. 4 i ust. 11 ustawy systemowej).

Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. „e” ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 roku (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1285, ze zm.) osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o świadczenie usług, jeżeli w umowie o świadczenie usług określono odpłatność za jej wykonanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie (art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej).

Jak stanowi art. 20 ust. 1 w/w ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Zgodnie z § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 września 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1831) dla każdego ubezpieczonego, którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w raporcie lub imiennym raporcie miesięcznym korygującym, o którym mowa w art. 41 ust. 6 ustawy, zwanym dalej „raportem korygującym”, oraz w deklaracji i deklaracji rozliczeniowej korygującej, o której mowa w art. 47 ust. 3 ustawy, zwanej dalej „deklaracją korygującą”, uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy. Z powyższego wynika, że podstawę wymiaru składek stanowi przychód faktyczny wypłacony w danym miesiącu.

Do ustalenia zaś podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których wyżej mowa, z mocy art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6. Ust. 5 art. 81 stanowi, że przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei wymieniony ust. 6 art. 81 przewiduje, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami

składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych.

Istota sporu w n/n sprawie sprowadza się do ustalenia, czy względem ubezpieczonego (cudzoziemca) znajduje zastosowanie norma przewidziana w przepisie art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. A zatem czy stanowisko organu rentowego w przedmiocie podlegania przez ubezpieczonego obowiązkowo ubezpieczeniom, tj. emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek, jest prawidłowe.

Przywoływane stanowisko nie znajduje jednak zastosowania na gruncie przedmiotowej sprawy, ani nie ma odzwierciedlenia w ukształtowanym w tym temacie orzecznictwie.

W tym miejscu warto przytoczyć treść analizowanego przepisu, art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, który stanowi, że nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Wynika stąd, że jedynie ratyfikowana umowa międzynarodowa, jako prawo nadrzędne, może wykluczyć zastosowanie polskich przepisów w tym zakresie.

Obowiązująca w stosunkach z Ukrainą Umowa zawarta dnia 18 maja 2012 r. między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym (Dz.U. z 2013 r. poz. 1373) nie wyklucza stosowania polskich przepisów w tym zakresie.

Co więcej, zgodnie z brzmieniem art.4 podkreślona została zasada równego traktowania obywateli na terenie danego Państwa, stanowiąc, że jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, osoby do których stosują się postanowienia niniejszej Umowy, podlegają obowiązkom i korzystają z uprawnień wynikających z ustawodawstwa drugiej Umawiającej się Strony na tych samych warunkach, co obywatele tej Umawiającej się Strony.

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Z wykładni powołanych przepisów wynika więc, że zarówno w przypadku pracowniczego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, jak i tytułu wynikającego z wykonywania umowy zlecenia sam zamiar czasowego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czy też legitymowanie się jedynie zezwoleniem na pobyt czasowy nie mają rozstrzygającego znaczenia. Istotne jest jedynie, czy podczas wykonywania wyżej wymienionych działalności można mówić o stałym przebywaniu danej osoby na terytorium Polski. W konsekwencji przyjazd, choćby i cykliczny (regularny), do Polski celem wykonywania pewnych aktywności zawodowych, tj. prowadzenie wykładów, czy świadczenie usług doradczych na podstawie umowy zlecenia albo umowy o pracę nie będzie powodował objęcia obywatela państwa trzeciego polskim systemem ubezpieczenia społecznego. Natomiast stałe przebywanie w Polsce w okresie wykonywania tych czynności (np. zamieszkanie w Polsce i prowadzenie wykładów lub badań przez jeden semestr), chociażby przez krótki (sumarycznie) okres czasu determinowany czasowym zezwoleniem na pobyt, będą prowadzić do objęcia polskim systemem ubezpieczeń społecznych. Tym samym z przepisu tego nie wynika wymóg łącznego spełnienia dwóch wymienionych w tym przepisie przesłanek niepodlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego przez obywateli państw obcych. Przepis ten kreuje dwie niezależne od siebie kategorie określonych w nim osób, które obowiązkowi temu nie podlegają. Są nimi - po pierwsze - obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Polski nie ma charakteru stałego oraz - po drugie - obywatele państw obcych, którzy zatrudnieni są w wymienionych w tym przepisie placówkach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 1.10.2019 r., I UK 194/18, LEX nr 2722897).

Zakresem podmiotowym art. 5 ust. 2 ustawy systemowej objęci są zatem zarówno obywatele państw obcych zatrudnieni w placówkach wymienionych w tym przepisie (niezależnie od charakteru ich pobytu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej), jak również obywatele państw obcych niezatrudnieni w takich placówkach, o ile ich pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego (zob. stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyrokach: z 17.01.2007 r., I UK 225/06, LEX nr 351984; z 28.05.2008 r., I UK 303/07, LEX nr 516772; z 6.01.2009 r., II UK 116/08, LEX nr 738351; z 17.09.2009 r., II UK 11/09, LEX nr 794874, z 6.09.2011 r., I UK 60/11, LEX nr 1102994).

Skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają im także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (...). Dlatego charakter pobytu (stały albo niestały) należy odnosić w relacji do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Ten charakter nie zależy w konsekwencji od tego, jaki zamiar, co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec. Stały pobyt w rozumieniu art. 5 ust. 2 u.s.u.s. podlega zatem ocenie w zależności od realizacji działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego (...). O tym, czy dany pobyt ma charakter stały nie decyduje więc stały pobyt w sensie "długotrwałości i stałości pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej", albowiem w takim wypadku wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych podlegaliby ci cudzoziemcy, których pobyt nie ma "takich cech", choć spełnialiby warunki podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 12.07.2017 r., II UK 295/16, LEX nr 2347776, wyrok Sądu Najwyższego z 17.09.2009 r., II UK 11/09, LEX nr 794874).

W przedmiotowej sprawie ubezpieczony zawarł z płatnikiem składek umowę zlecenia, w ramach której był zobowiązany do wykonywania na jego rzecz pracy. Warto podkreślić, iż w okresie objętym skarżoną decyzją, ubezpieczony przebywał na terytorium Polski i wykonywał umowę zawartą z płatnikiem. V. O. w okresie od dnia 21 października 2019 roku do dnia 18 grudnia 2019 roku nie przekraczał granic Polski. Tym samym działania ubezpieczonego nie miały bez wątpienia charakteru incydentalnego.

W świetle przytoczonego powyżej orzecznictwa zasadne jest twierdzenie, że pobyt na terenie Polski choćby nawet czasowy, którego ramy są ściśle określone nie oznacza, że pobyt ten nie ma charakteru stałego, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej (por. cytowany wyrok Sądu Najwyższego z 12.07.2017 r., II UK 295/16, LEX nr 2347776).

Termin „nie podlegają ubezpieczeniom społecznym obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego”, zawarty w treści art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, należy dekodować w powiązaniu z systemem ubezpieczenia społecznego, a nie przez odwoływanie się do przepisów o charakterze meldunkowym, ilościowym (ile razy dana osoba wjeżdża do kraju i jak długo tu pozostaje). Wobec tego uzyskanie przez cudzoziemca zezwolenia na pobyt na czas oznaczony wcale nie przeczy stałemu pobytowi w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, jako że nawet taki pobyt jest również stały w sensie „niezmienny w danym okresie” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12.06.2019 r., II UK 229/18, LEX nr 2689006).

W wyroku z 17.09.2009 r., II UK 11/09, Sąd Najwyższy uznał, że pojęcie „pobytu stałego” z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie może bezpośrednio zależeć od przepisów ustaw o cudzoziemcach z 25.06.1997 r. (Dz.U. z 2001 r. Nr 127, poz. 1400 ze zm.) i z 13.06.2003 r. (Dz.U. z 2011 r. Nr 264 poz. 1573 ze zm.), a ściślej od czasu, na który cudzoziemcowi udziela się zezwolenia na pobyt w Polsce. Nie jest uprawnione założenie wykluczające z pojęcia pobytu stałego w rozumieniu w/w przepisu pobytu cudzoziemca na podstawie zezwolenia na czas oznaczony i akceptujące taki stały pobyt dopiero w przypadku zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony (art. 19 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach z 1997 r.) albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE (art. 65 ust. 7 ustawy o cudzoziemcach z 2003 r.) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22.05.2019 r., II UK 167/18, LEX nr 2671070, postanowienie Sądu

Najwyższego z 22.05.2019 r., II UK 169/18, LEX nr 2671115). Zapatrywania te podziela także Sąd Okręgowy w n/n składzie i w pełni akceptuje to stanowisko, traktując je jako własny pogląd w sprawie.

Sąd Okręgowy podziela także wyrażane w piśmiennictwie zapatrywania, że istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii, czy pobyt cudzoziemca na terytorium Polski ma „stały charakter” w rozumieniu art. 5 ust. 2 ustawy systemowej ma ustalenie tego, gdzie (w którym kraju) znajduje się centrum jego interesów życiowych. „Taka ocena każdorazowo uzależniona jest od konkretnych okoliczności faktycznych rozpatrywanego przypadku, w tym w szczególności od wyników prowadzonego w tym kierunku postępowania dowodowego. Jeśli w wyniku takiego badania zostanie stwierdzone, że centrum interesów życiowych cudzoziemca znajduje się poza Polską, to osoba ta jest wyłączona z podlegania polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych” (zob. „Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz” pod red. B. Gudowskiej, wyd. C.H.Beck, Warszawa 2014, teza 6 do art. 5).

Oznacza to, że w przypadku zbadania rzeczywistego charakteru pobytu cudzoziemca w Polsce i ustalenia, że pobyt ten nie ma charakteru tymczasowego, a mimo to obywatel państwa obcego nie został zgłoszony do ubezpieczeń jako zleceniobiorca, organ rentowy powinien wydać stosowną decyzję jak w niniejszej sprawie. Obowiązkowe ubezpieczenie społeczne powstaje ipso iure, co odwołujący się płatnik musiał mieć na względzie zawierając umowę z ubezpieczonym.

Trzeba również wskazać na wyroki Sądu Najwyższego z 20.04.2023 r. w sprawie I (...) 31/22 i z 25.04.2023 r. w sprawie I (...) 60/22, w których Sąd Najwyższy uchylił wyroki Sądu Apelacyjnego w Łodzi i oddalił apelację Spółki od wyroków Sądu Okręgowego w Łodzi, a tym samym podzielił pogląd Sądu Okręgowego w Łodzi tożsamy z powyższym.

Dodać należy, że przy przyjęciu poglądu strony odwołującej się, ubezpieczeni cudzoziemcy nie powinni być zgłoszeni do żadnych ubezpieczeń, w tym ubezpieczenia zdrowotnego. Podstawą prawną nie może być w tym przypadku art. 5 ust. 2 ustawy systemowej. Natomiast płatnik składek zgłosił ubezpieczonego do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacił składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wskazać także należy, że odwołująca się spółka nie podała podstawy prawnej, na jakiej opłacała składki zdrowotne za ubezpieczonego, a na ubezpieczenia społeczne już nie.

Tym samym, biorąc pod uwagę wszystkie przytoczone okoliczności należało uznać, że decyzja organu rentowego w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym na zasadach ogólnych, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych przez ubezpieczonego w spornym okresie, jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek, jest prawidłowa.

Ubezpieczony nie jest adresatem normy wskazanej w art. 5 ust. 2 ustawy systemowej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w punkcie 1 sentencji wyroku, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd orzekł, jak w punkcie 2 sentencji wyroku, na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2023.0.1935) wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty. Zgodnie z art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone, do dnia zapłaty.

/Jacek Chrostek/